

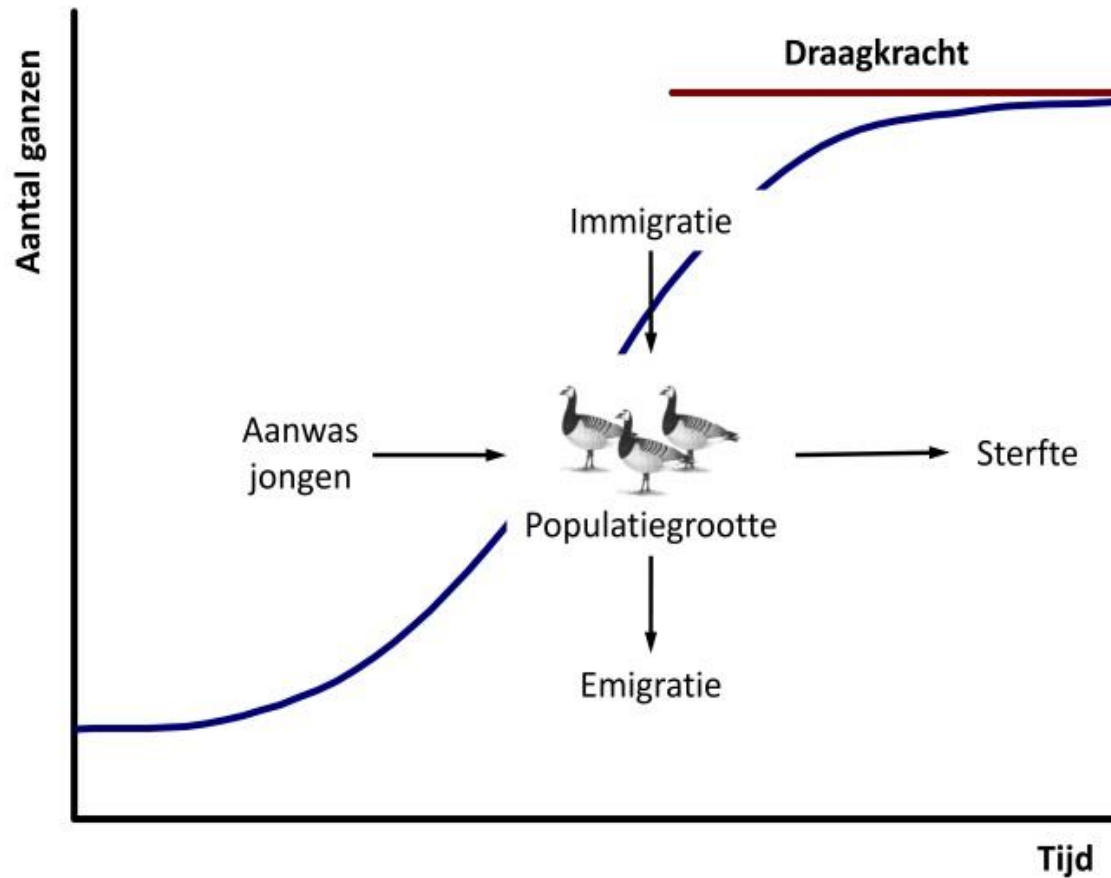
Ganzen - populaties en beheer

Julia Stahl

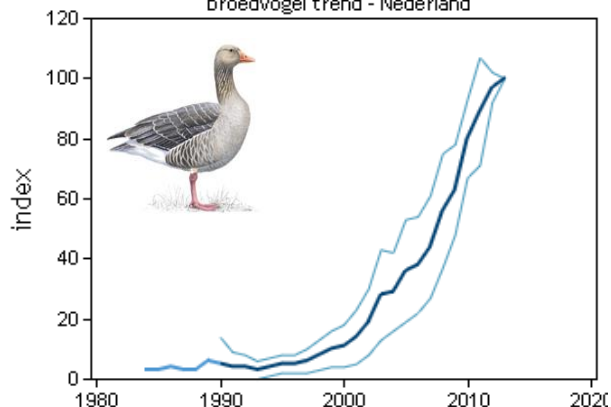
Sovon

Factoren populatiedynamiek

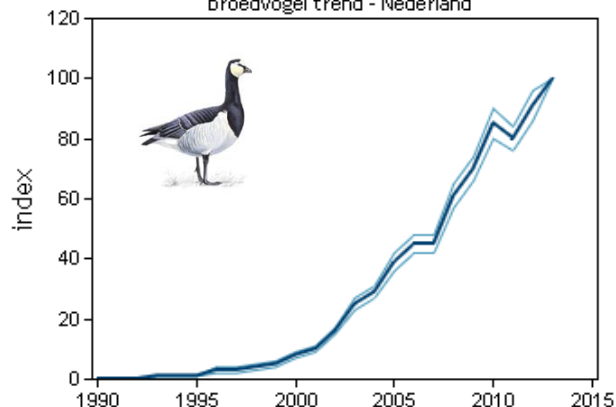
Trends broedpopulaties NL

Grauwe Gans (broedvogels)
broedvogel trend - Nederland

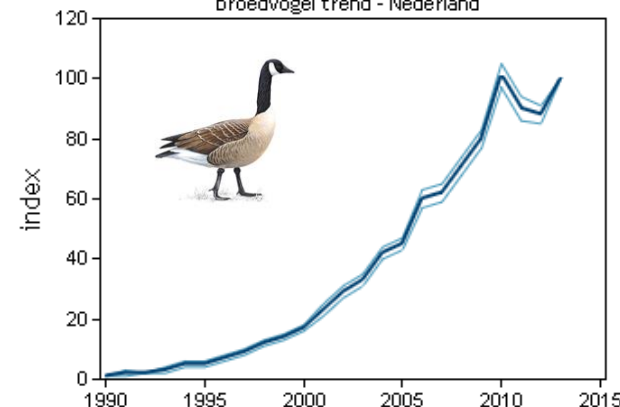
© Netwerk Ecologische Monitoring (Sovon, CBS)

Brandgans
broedvogel trend - Nederland

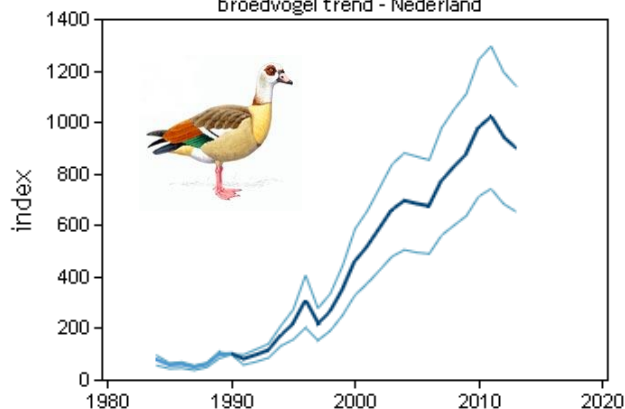
© Netwerk Ecologische Monitoring (Sovon, CBS)

Grote Canadese Gans
broedvogel trend - Nederland

© Netwerk Ecologische Monitoring (Sovon, CBS)

Nijlgans (broedvogels)
broedvogel trend - Nederland

© Netwerk Ecologische Monitoring (Sovon, CBS)

	2012	2014
	Sovon (~)	KNJV
Kolgans	6.100	7.000
Grauwe Gans	439.000	450.000
Soepgans	10.500	?
Canadese Gans	31.000	49.000
Brandgans	52.200	69.000
Nijlgans	44.000	45.000
Allen incl. overig	582.920	620.000

Beheer van
zomerganzen **in de**
provincie **Utrecht**

Julia Stahl,
Loes van den Bremer,
Hans Schekkerman,
Vincent de Boer
& Berend Voslamber
Sovon-rapport 2013/28

Julia Stahl
Loes van den Bremer
Hans Schekkerman
Vincent de Boer
Berend Voslamber

Vragen

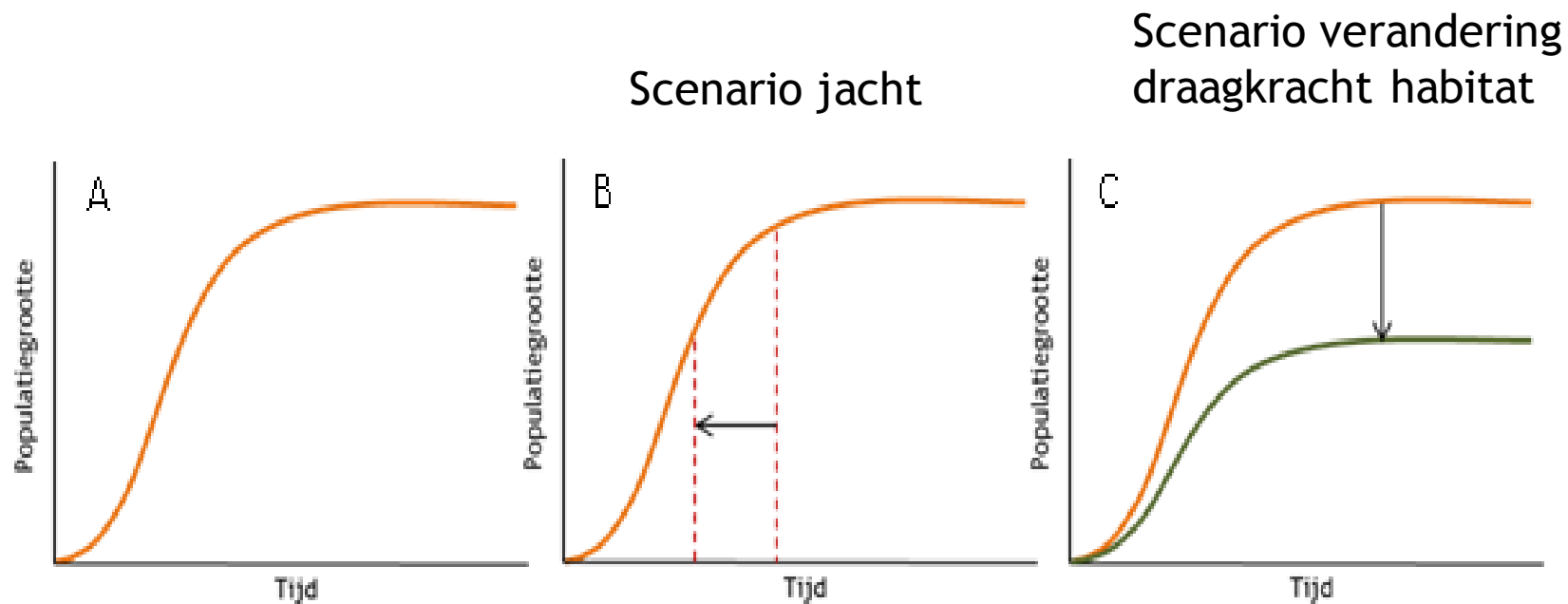
- Hoe groot is het broedsucces van ganzen (in Utrecht)?
- Hoe verandert de vestiging van ganzen van elders bij wijzigingen in het beheer?
- Hoe vinden schadebestrijding en populatiebeheer plaats en wordt de toegestane reductie gehaald?
- Welke gangbare methoden kunnen de problemen die standganzen veroorzaken beperken tot een acceptabel niveau?
- Welke alternatieve methoden zijn er mogelijk?

Broedsucces: algemeen

- reproductiesucces = kans op broeden x jongen per broedpoging
- Bij meeste ganzen is reproductie dichtheidsafhankelijk; vaak zijn limiterend:
 - veilig nesthabitat (kans)
 - opgroehabitat voor kuikens (kans + succes)
- Dichtheidseffect beperkt effectiviteit van ingrijpen op reproductie

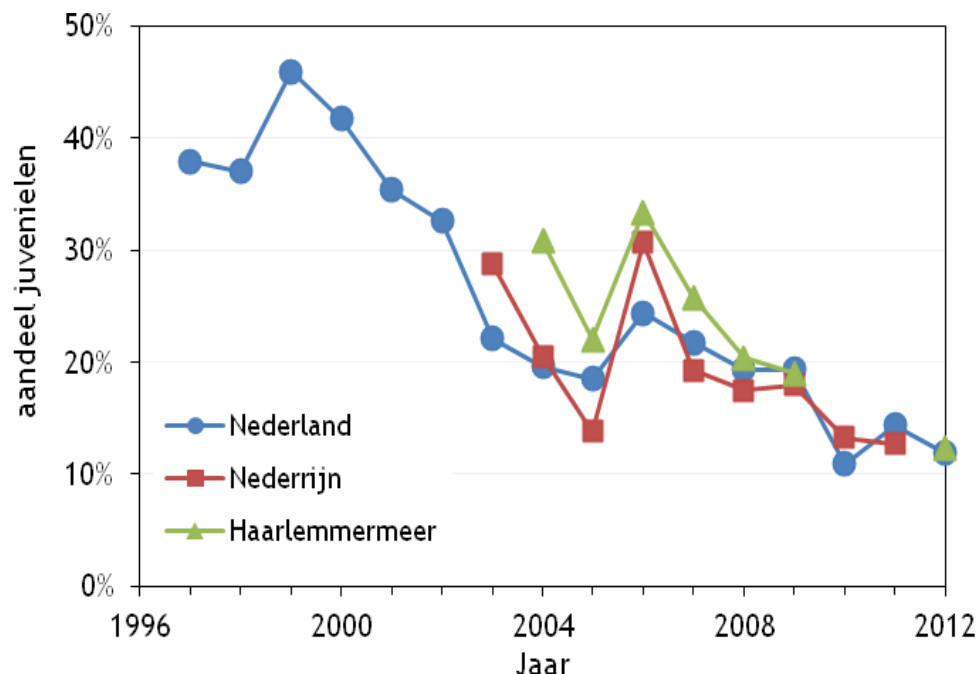

Het belang van dichtheidsafhankelijke regulatie

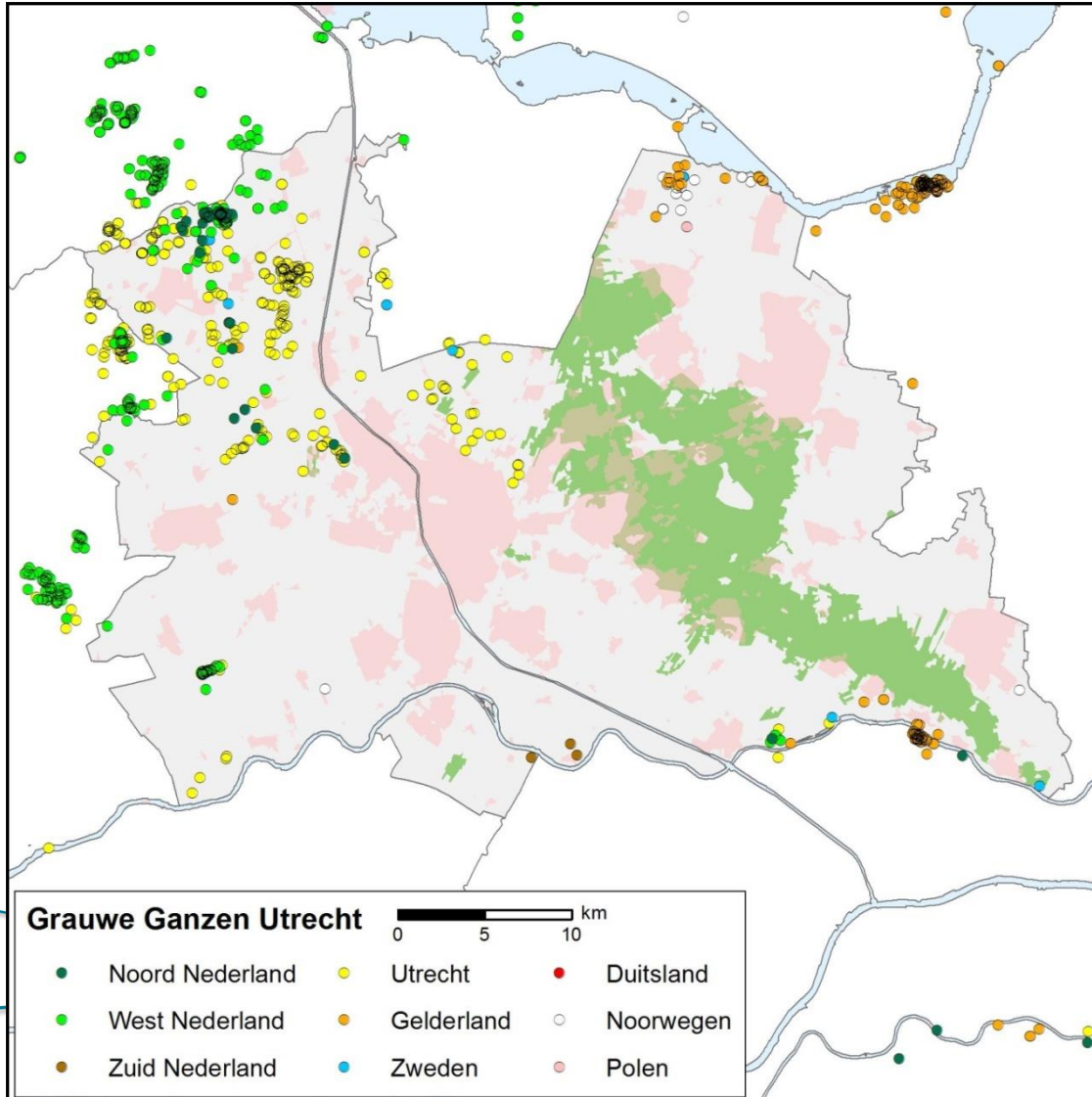
Broedsucces: Utrecht

- Geen directe metingen in Utrecht
- Wel: juvenielenpercentages in najaarspopulatie (Grauwe Gans)
 - omvat kans en succes
 - tellingen in september
- Andere soorten geen gegevens

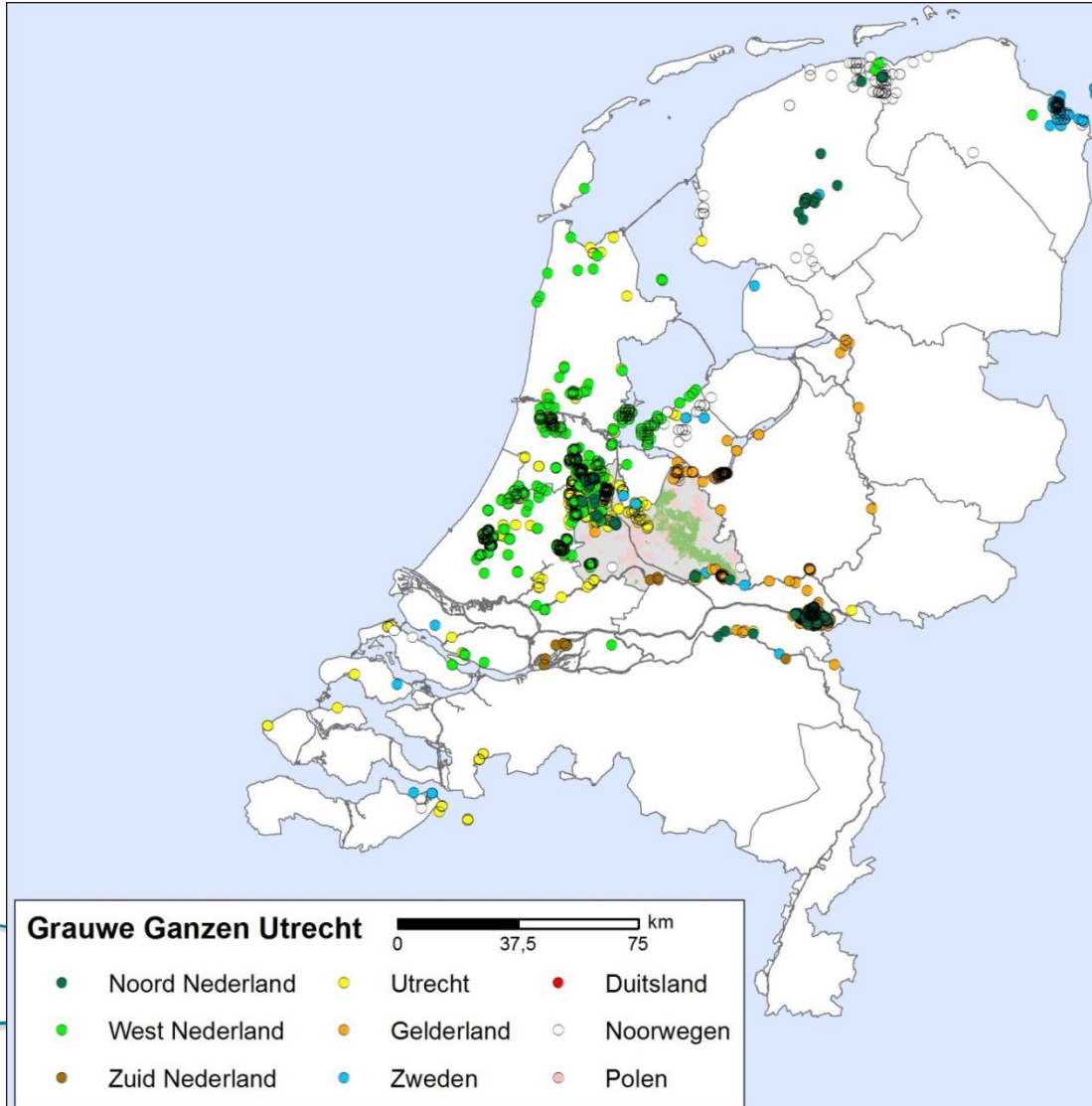
Dispersie

Plaatstrouw ..

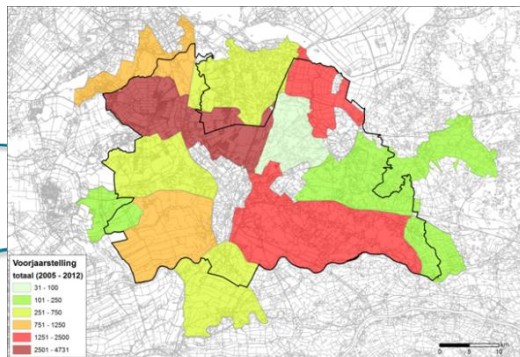
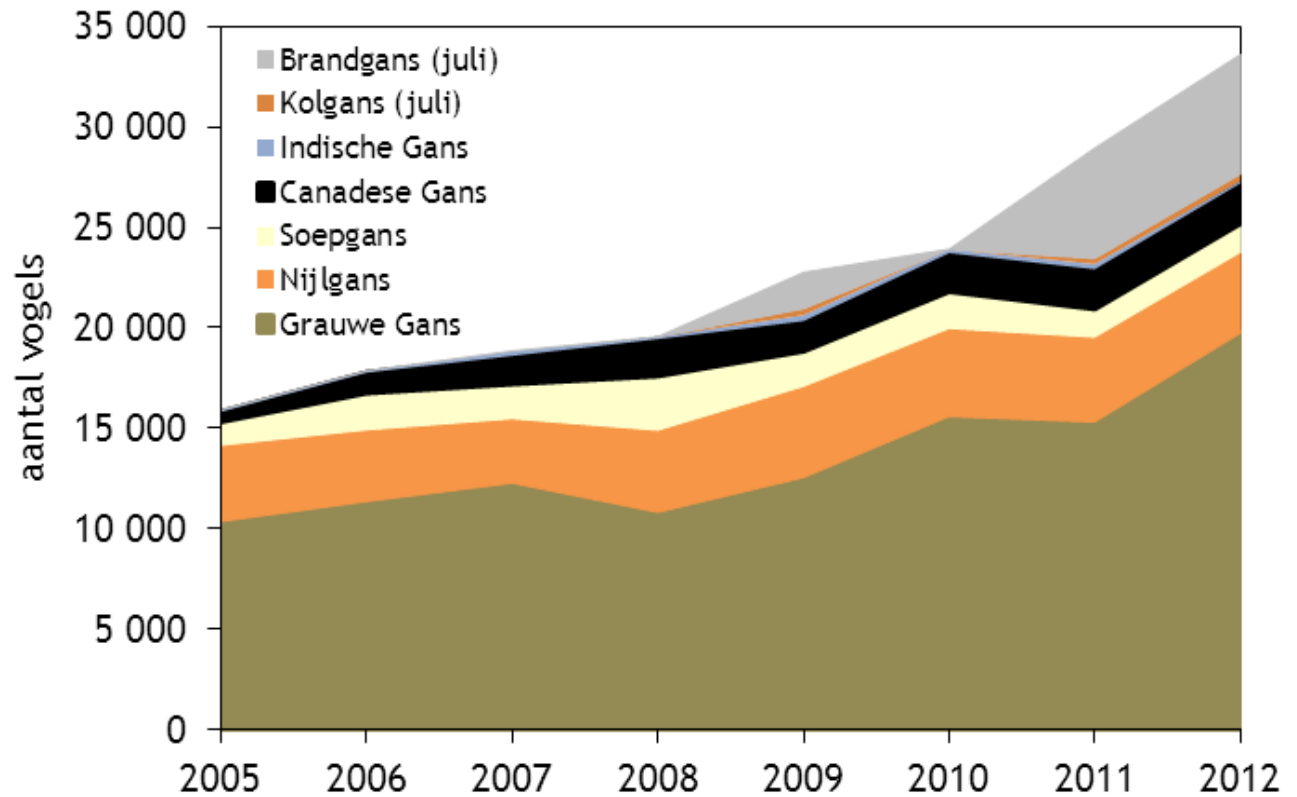
Dispersie

.. maar ook dispersie

Aantallen ganzen in Utrecht

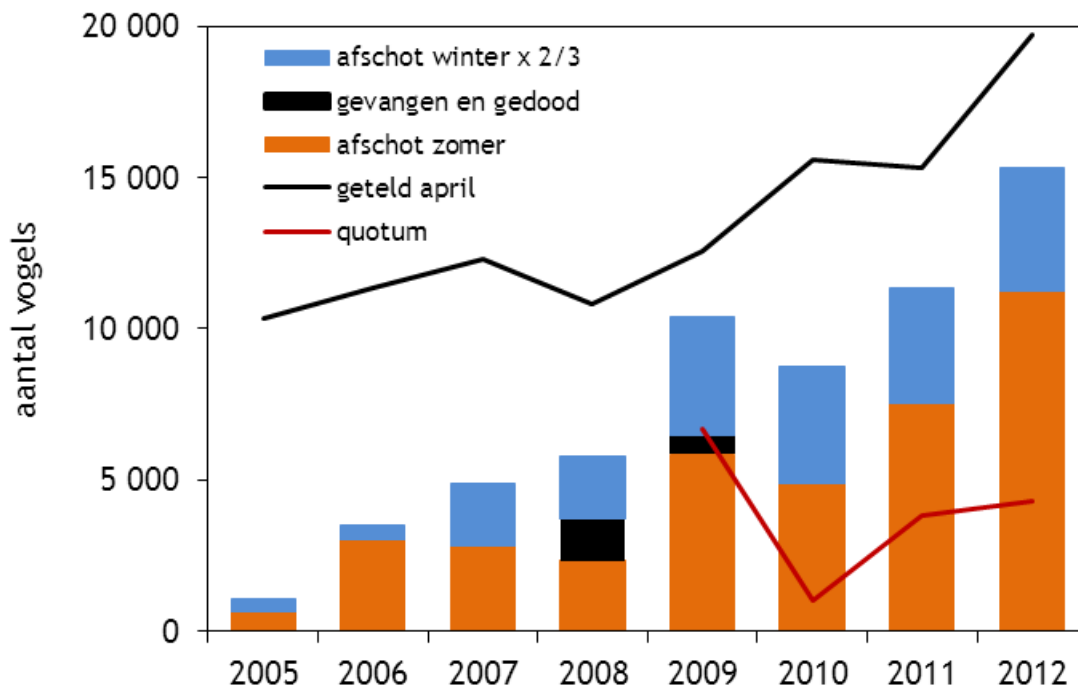
Apriltellingen

Maatregelen (Grauwe Gans)

Nestreductie onvolledig geregistreerd, effect beperkt

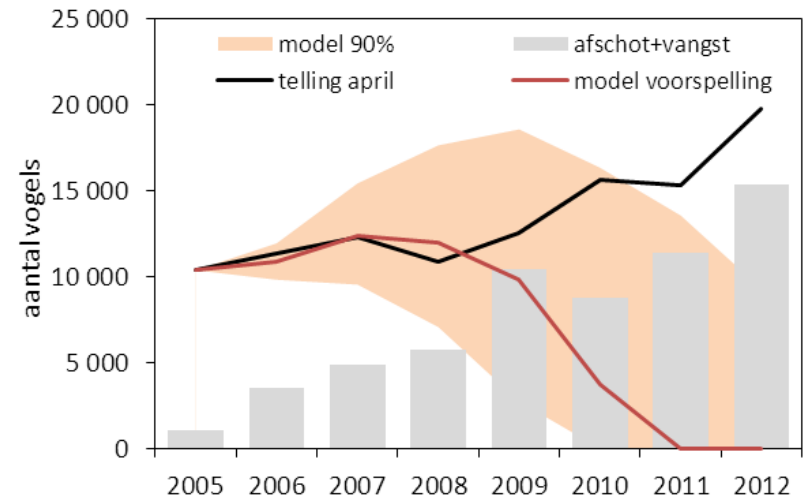
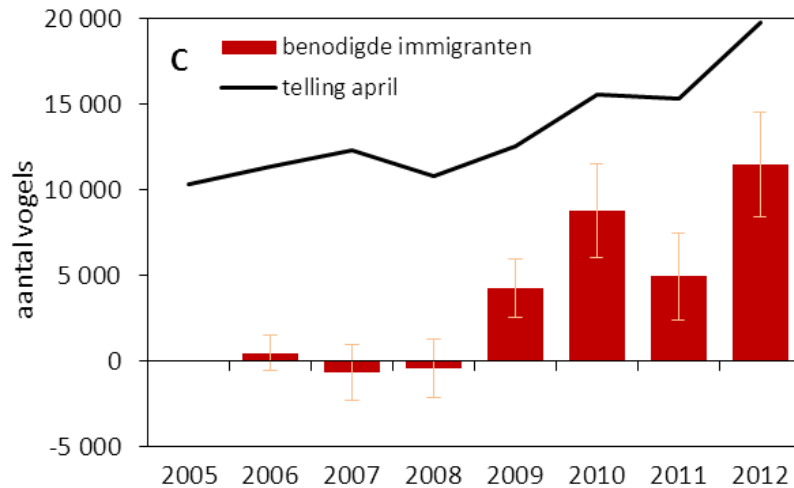
	2009	2010
totaal aantal eieren onttrokken	4662	1265
aantal nesten (6 ei/nest)	777	211
fractie broedparen o.g.v. apriltelling	18.6%	4.1%

Afschotquota ruim gehaald

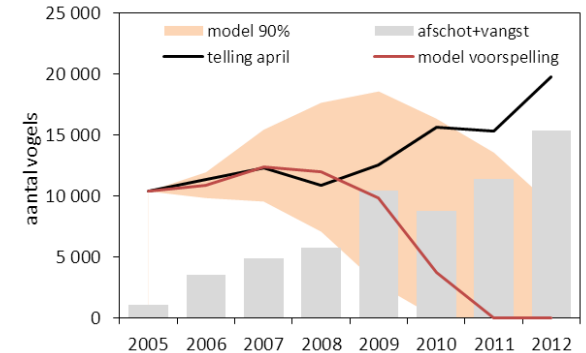
Maatregelen verwacht effect

Populatiemodel

Verklaringen?

- Immigratie?
- % juvenielen onderschat de reproductie?
- Afschot minder effectief dan aangenomen?
- Apriltellingen geen goede maat voor populatieontwikkeling?

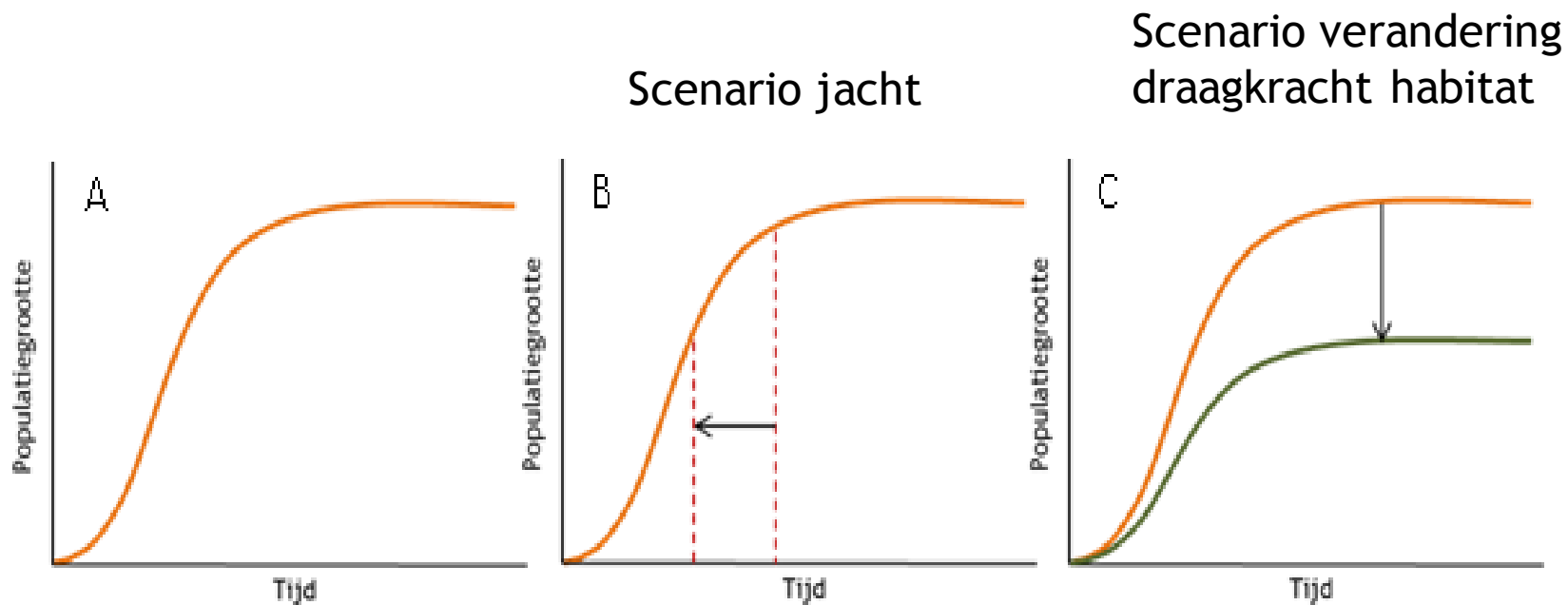

Aanbevelingen monitoring

- Aantalsmonitoring beter met julitellingen dan tellingen in april
- Verzamel gegevens over broedsucces a.d.h.v. % jongen in *juli*
- Registreer leeftijd (en soort!) van geschoten/weggevangen ganzen
- Nader onderzoek naar dispersieafstanden, daardoor zicht op ruimtelijke schaal van mogelijke maatregelen
- Nader onderzoek naar de additiviteit van afschot en vangst
- Besteed aandacht aan kwaliteit gegevensverzameling: protocollen, steekproefgewijze dubbeltellingen

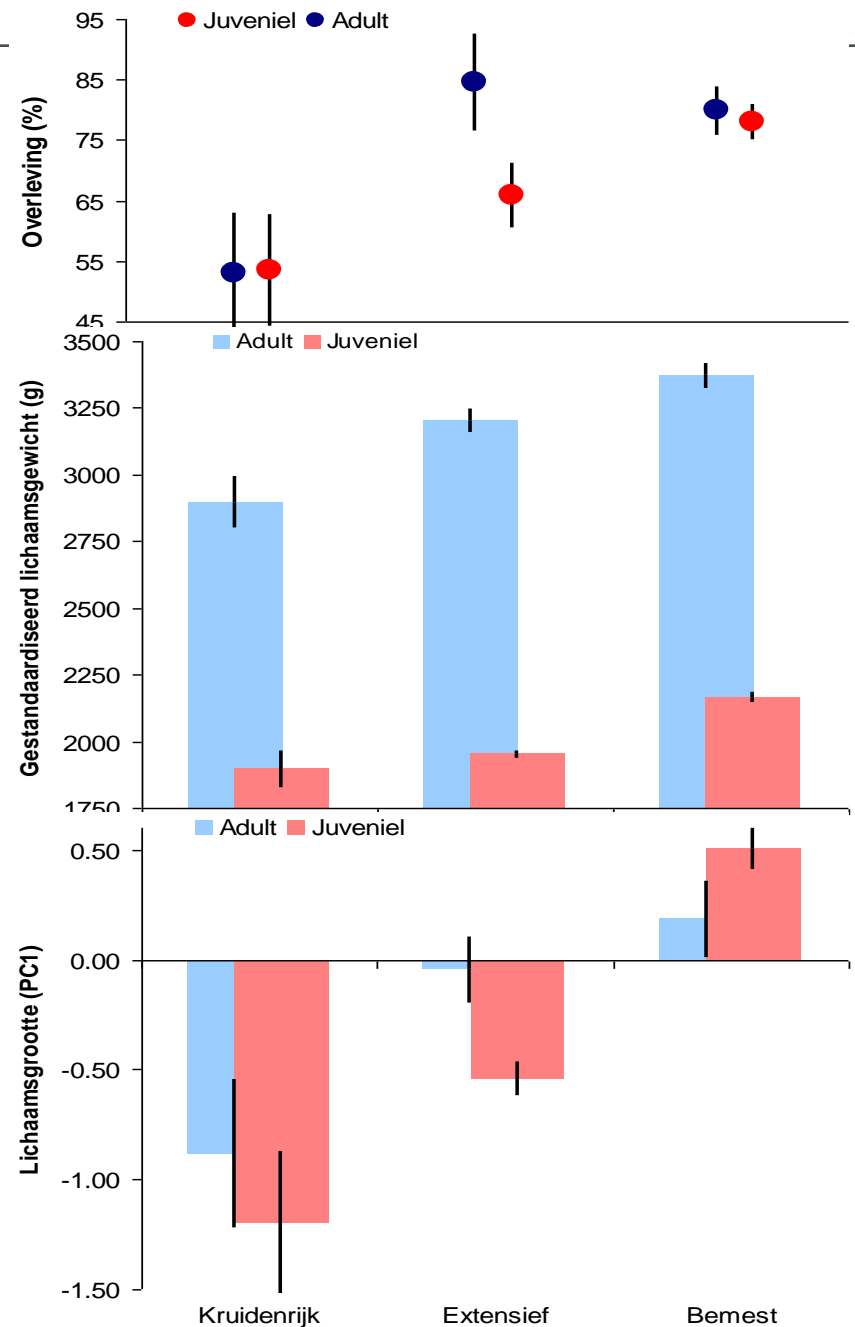
Maatregelen review

dichtheidsafhankelijke regulatie

Opgroei habitat

Beheer van opgroei gebied bepaalt
lichaams grootte, conditie en overleving
van jongen

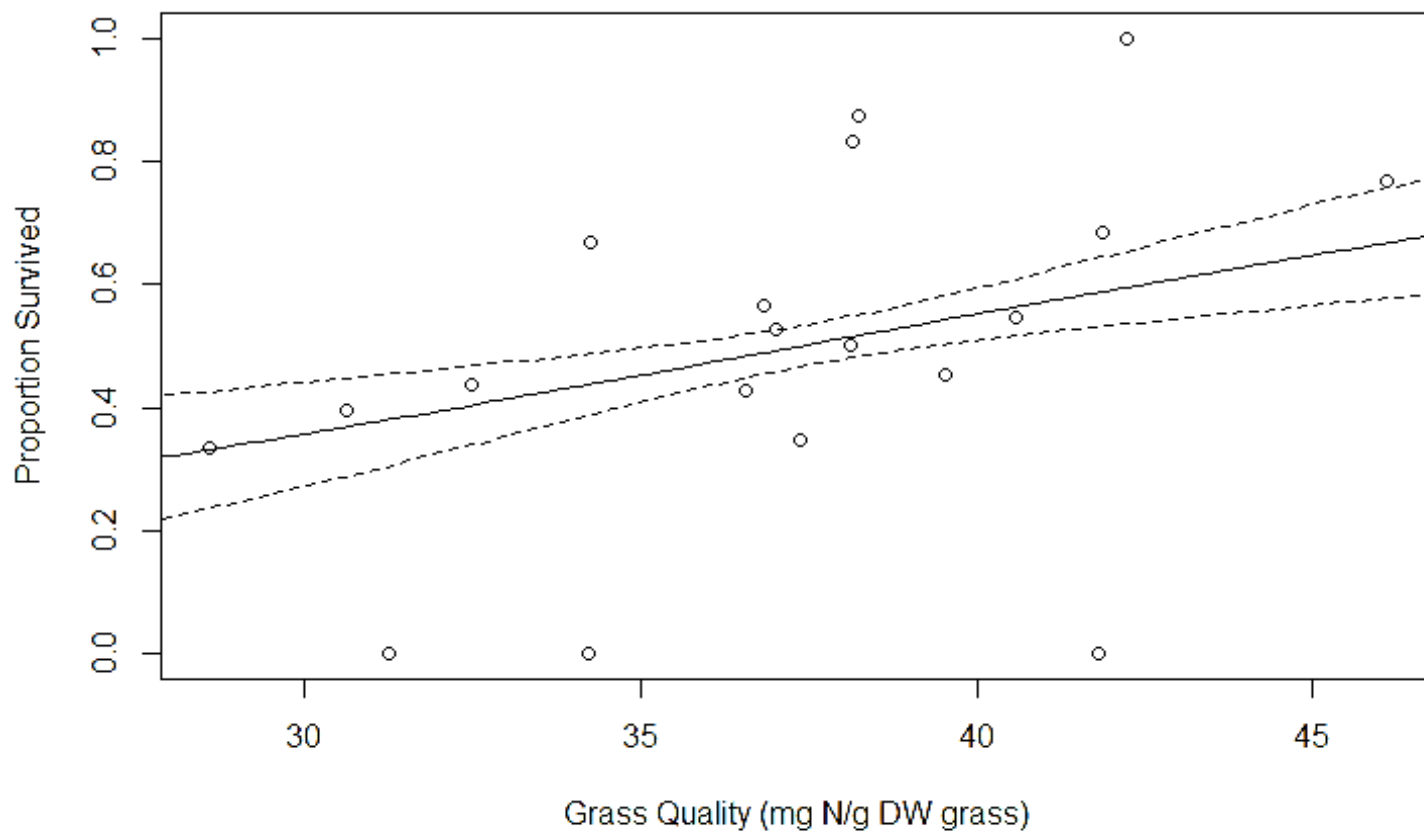
boerengras

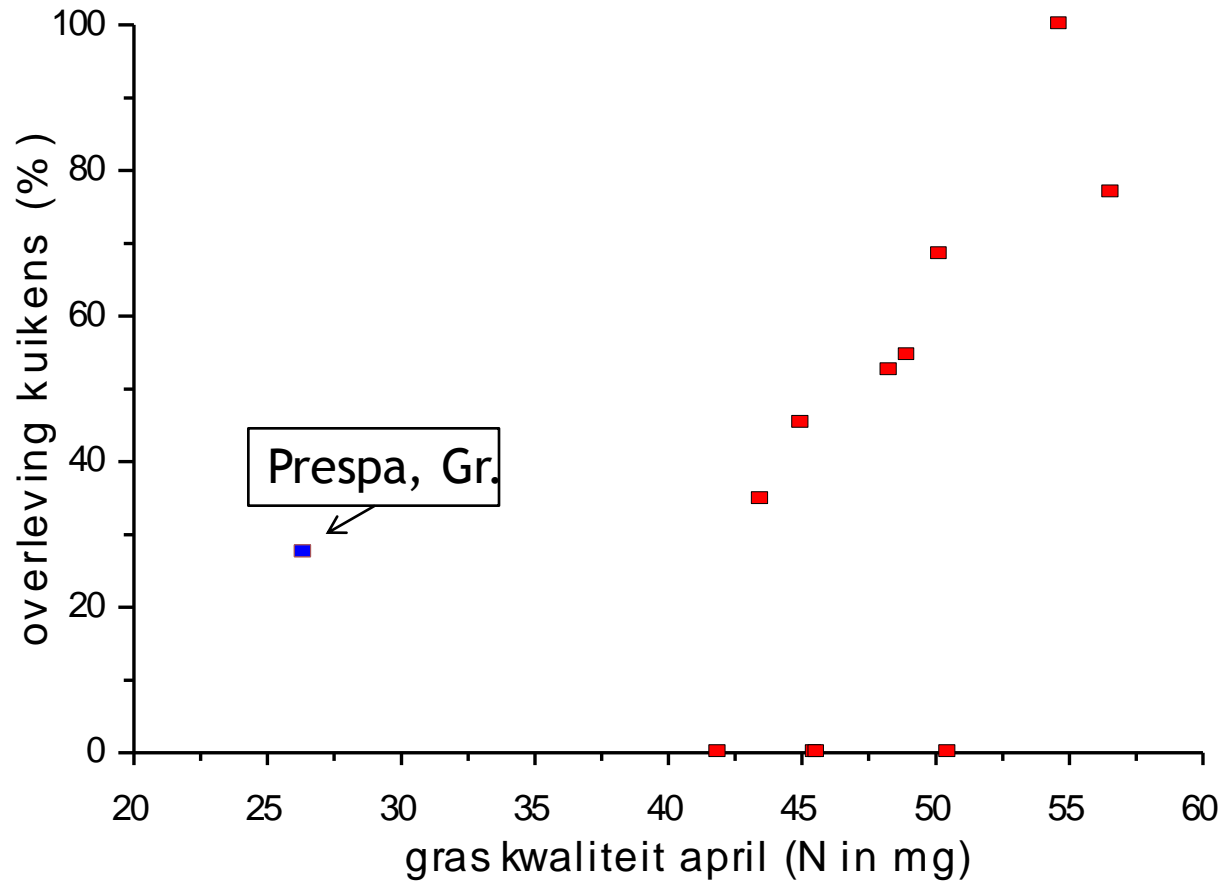

natuurgras

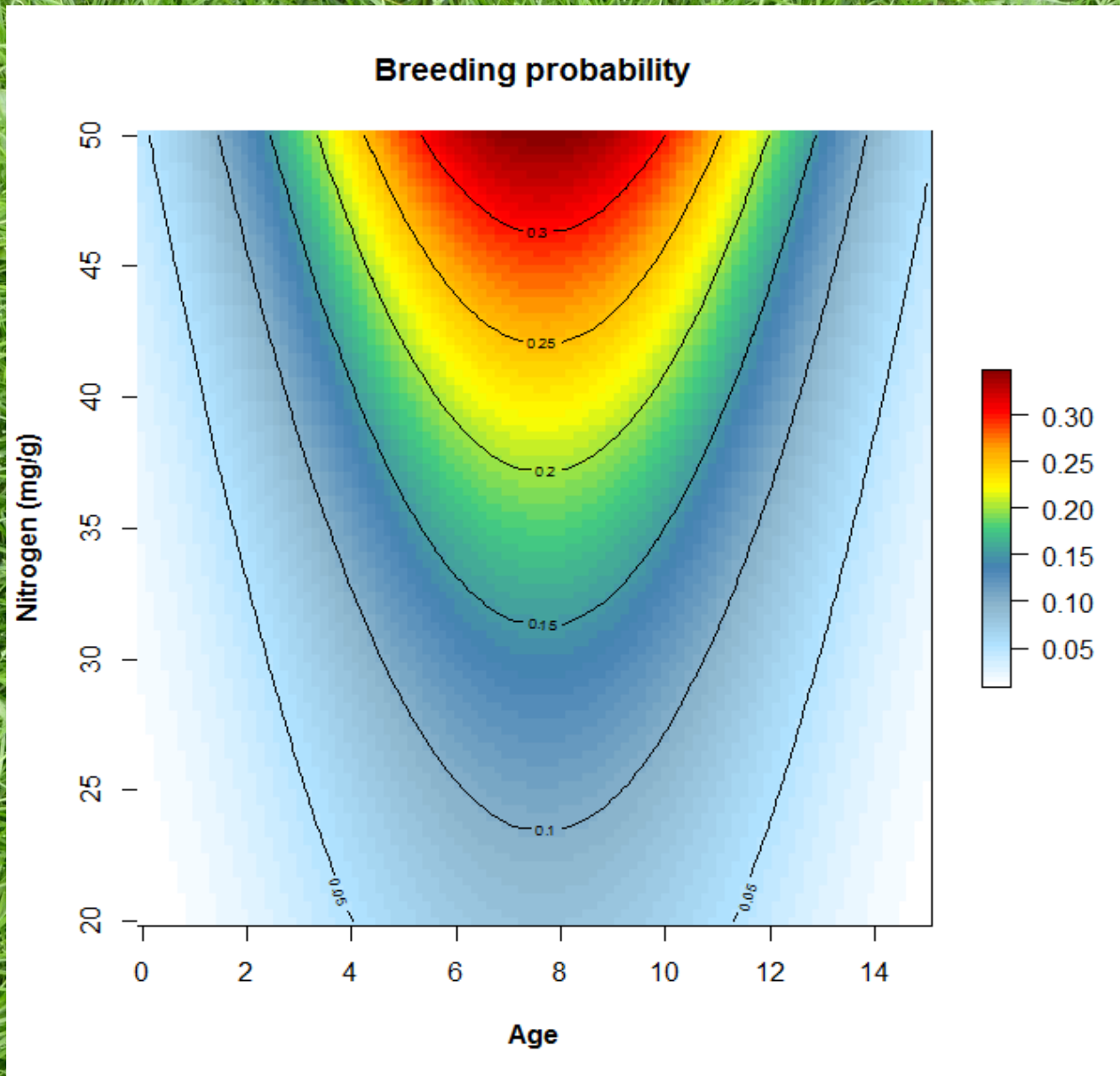

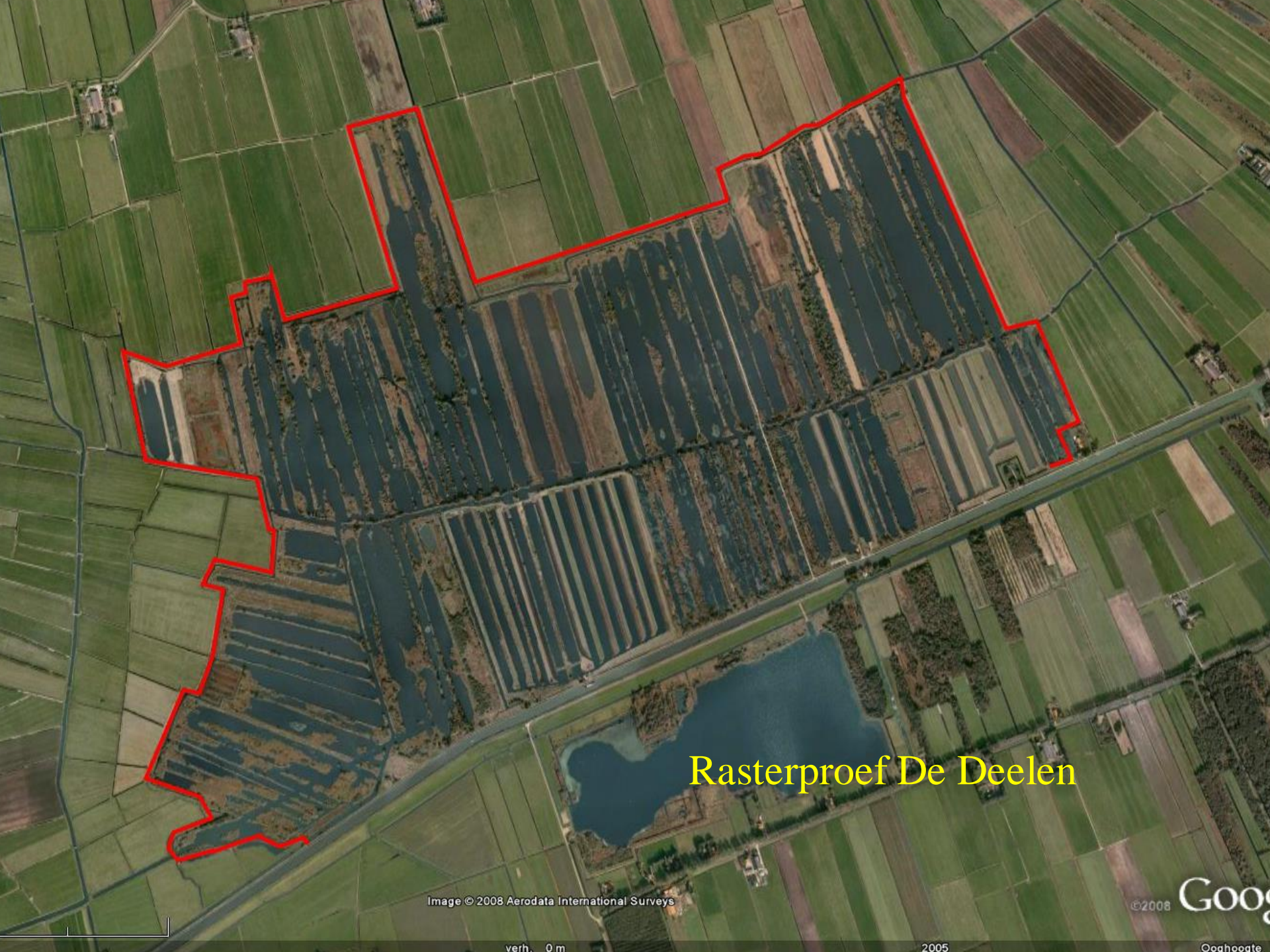
Beheer van opgroeigebied bepaalt overleving van jongen

Effect voedselkwaliteit tijdens jeugd

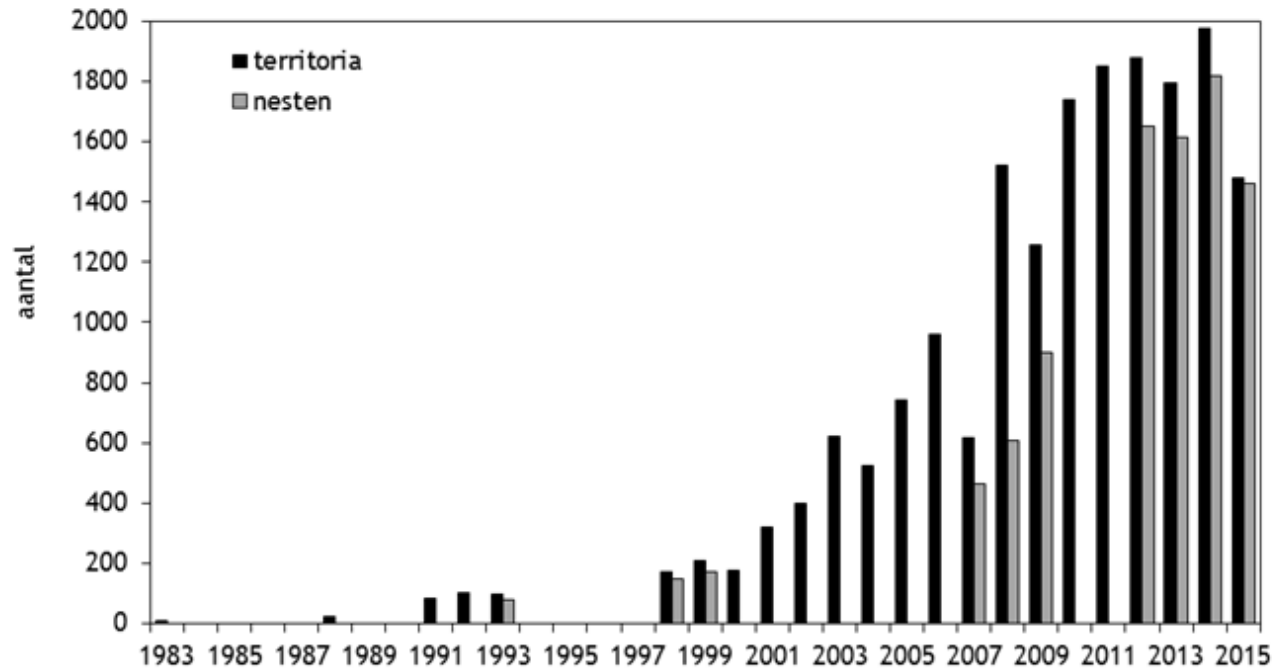

Rasterproef De Deelen

	2008	Verandering tov 2007 (%)
Aantal broedparen	620-650	30.9
Aantal families	256	26.1
Totaal aantal jongen uitgekomen	1445	52.3
Totaal aantal jongen vliegvlug	276	-49.9
Succesvolle families (%)	26.2	-63.1
Percentage vliegvlug	19.1	-67.1

Grauwe Ganzen, De Deelen SBB Friesland

Aantal jongen:

2003 - 212

2007 - 551

2008 - 276

2009 - 282

2015 - 459

NB 2008 en 2009 + raster

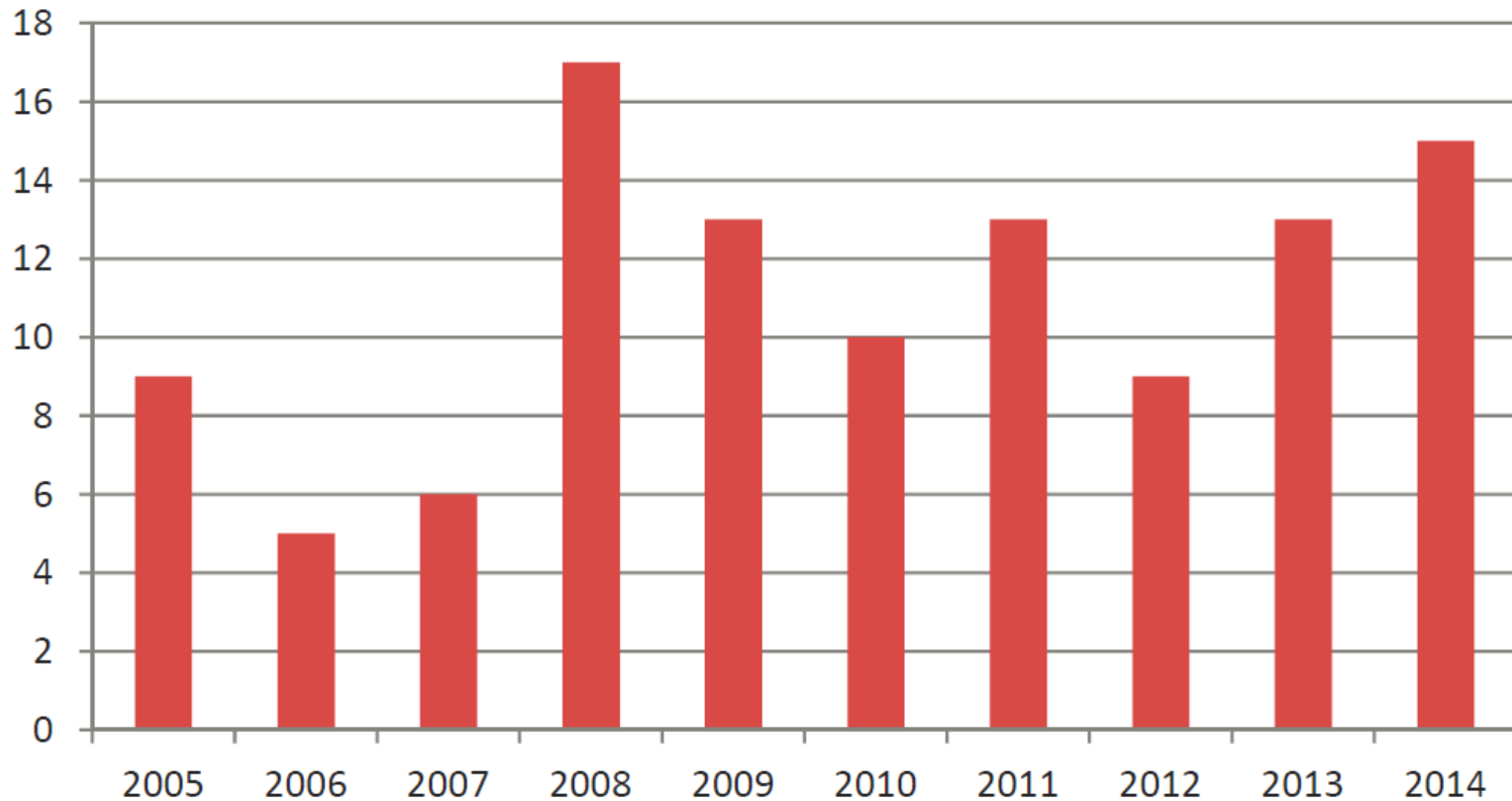
Proef zomeropvang Tetjehorn

Beheer nesten bij Tetjehorn

Jaar	Totaal	Uitgekomen	Gepredeerd	Ingrijpen mensen	Mislukt (verlaten) zonder direct ingrijpen mens
2007	25	18	3	0	4
2008	45	18	23	0	4
2009	47	29	2	8	8
2010	?				
2011	?				
2012	76				
2013	48	1	18	26	3
2014	95	7	4	83	0

Aantal families met jongen bij Tetjehorn

Effectiviteit van een
opvanggebied voor
zomerganzen bij
Tetjehorn

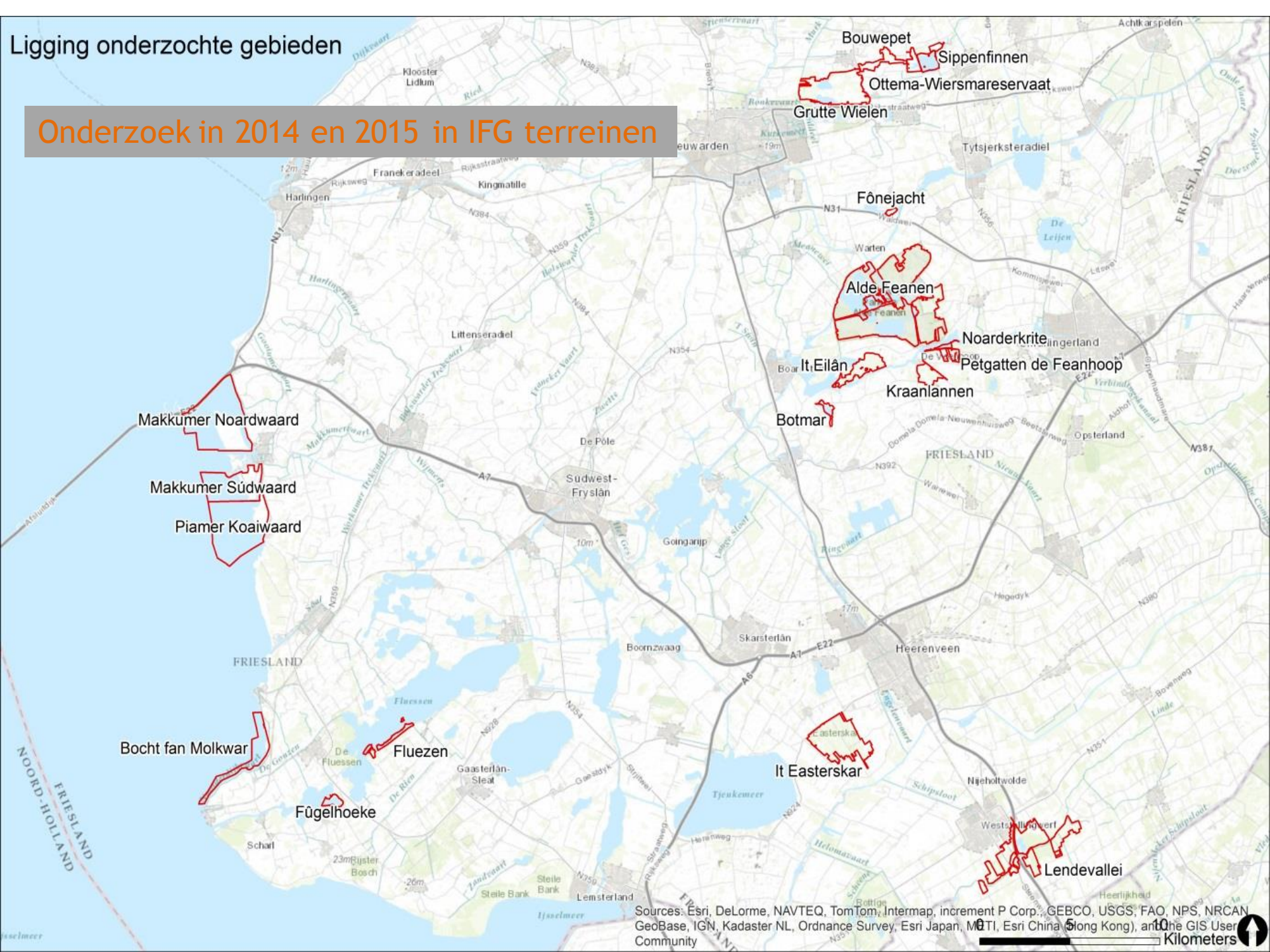
Berend Voslamber,
Anne M.G. Kwak,
Kirsten Maartense,
Romke Kleefstra,
Vincent de Boer &
Julia Stahl

Sovon-rapport 2015/09

Sovon

Onderzoek in 2014 en 2015 in IFG terreinen

Resultaten in notendop

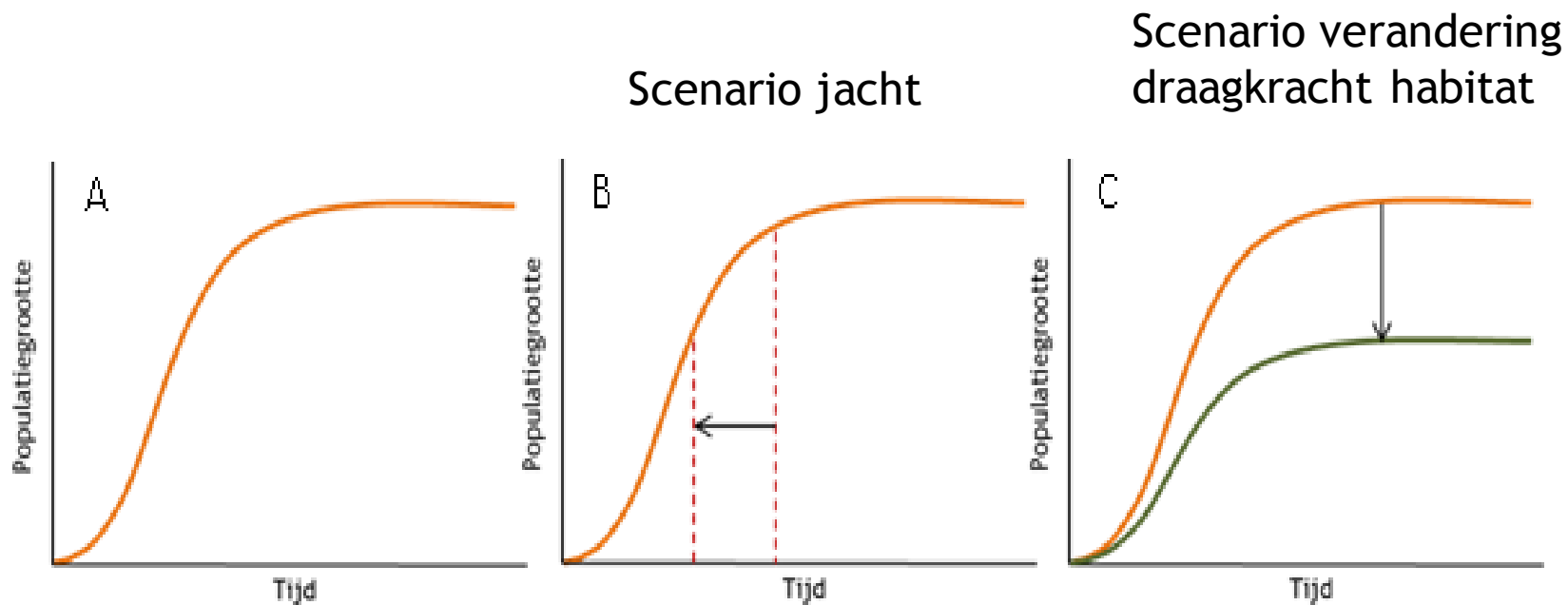
- **Paren telling maart-** 2014 en 2015 leverden resp. 3817 en 3600 broedparen op in de onderzochte Fryske Gea-terreinen. Uitgaande van een schatting van in totaal 225 paren in 2000 laat de Grauwe Ganzenpopulatie in deze Fryske Gea-gebieden een jaarlijkse groei van 20% zien, overeenkomstig met het landelijke beeld.
- **Familie tellingen eind mei en begin juni 2014 en 2015** leverden respectievelijk 1778 en 2367 jonge, bijna vliegvlugge Grauwe Ganzen op. Dat komt neer op een gemiddeld broedsucces van 0,5 (2014) en 0,7 (2015) jong per paar - ca. 2x zoveel dan nodig voor stabiele populatie.
- **Juli telling** - 7272 Grauwe Ganzen in IFG terreinen, ca. 22% van het Friese totaal. jongenpercentage bedroeg 18,3%, wat neerkomt op 0,3-0,4 jong per paar.

Maatregelen in notendop

- **Afschot paartjes** - In februari en begin maart 2015 werd gericht gejaagd op gebiedsgebonden paartjes Grauwe Gans. Er werden 407,5 uur geïnvesteerd en in totaal 111 Grauwe Ganzen geschoten. Gemiddeld genomen kostte het 3 uur en 40 minuten om een Grauwe Gans te schieten.
- **Vangen en doden** - Op 5 juni 2015 in de Alde Feanen 1546 Grauwe Ganzen gevangen en vergast, waarvan 1480 ruiende adulte ganzen en 66 jongen. herkomst van de gevangen ruiende volwassen vogels onduidelijk - lokale broedvogels?
- **Legselbeperkende maatregelen** - In 2014 werden 392 uren geïnvesteerd in het prikken van 5106 eieren van Grauwe Ganzen, in 2015 346 uren en 3635 eieren; tussen gebieden waar geen én gebieden waar zoveel mogelijk eieren worden geprikt geen verschil in broedsucces gevonden (in beide gevallen 0,5 jong per paar). Waar slechts een deel van de nesten wordt geprikt (Alde Feanen) ligt het broedsucces gemiddeld zelfs hoger (0,7 jong per paar).

Maatregelen review

dichtheidsafhankelijke regulatie

Maatregelen review

Maatregel	Grijpt in op:	Effect op populatie		Effect op schade		Te leveren		Bijeffecten overige	
		korte termijn	lange termijn	korte termijn	lange termijn	inspanning	Kosten	flora & fauna	
Reguliere methoden									
eieren	Schudden eieren	uitkomstsucces	(zeer) klein	geen	toename?	geen effect	groot	hoog	groot
	Doorprikken eieren	uitkomstsucces	(zeer) klein	geen	toename?	geen effect	groot	hoog	groot
	Behandelen eieren met poriënafluitend middel	uitkomstsucces	(zeer) klein	geen	toename?	geen effect	groot	hoog	groot
	Rapen eieren	uitkomstsucces	(zeer) klein	geen	toename?	geen effect	groot	hoog	groot
	Eieren vertrapen	uitkomstsucces	(zeer) klein	geen	toename?	geen effect	groot	hoog	groot
vangst en afschot	Vangen en verplaatsen	-	geen	geen	toename	toename	groot	hoog	gering
	Vangen en afmaken	overleving	afname	inspannings afhankelijk	afname	inspannings afhankelijk	groot	groot	gering
	Afschot	overleving	afname	inspannings afhankelijk	afname	inspannings afhankelijk	groot	laag	groot?
Alternatieve methoden									
habitat	Beperken broedhabitat	aandeel populatie dat broedt	geen	afname?	geen effect	afname?	groot	hoog	groot
	Onbereikbaar maken broedhabitat	aandeel populatie dat broedt	geen	afname?	geen effect	afname?	groot	hoog	groot
	Beheer opgroeihabitat	overleving kuikens	geen	afname?	geen effect	afname?	groot	hoog	groot
	Onbereikbaar maken opgroeihabitat	overleving kuikens	geen	afname?	afname?	afname?	groot	gering	groot
overig	Aanpassen gewaskeuze / teeltwijze / oogstmethode	-	geen	afname?	geen	afname?	?	hoog?	geen
	Niet bejagen vossen	uitkomstsucces, overleving	klein	groot	toename?	afname?	geen	geen	onbekend
	Verjaging m.b.v. laser	-	geen	geen?	afname?	inspannings afhankelijk?	gering	gering	onbekend
	Niets doen	-	toename	stabilisatie	toename	stabilisatie	geen	hoog	geen

Maatregelen review

Reguliere methoden

nestreductie

Vangst en afschot

Alternatieve methoden

Veranderingen habitat

Overige maatregelen

- Predatorenbeleid
- Verjaging met laser

Maatregel	Grijpt in op:	Effect op populatie		Effect op schade		Te leveren		Bijeffecten overige flora & fauna
		korte termijn	lange termijn	korte termijn	lange termijn	inspanning	Kosten	
<i>Reguliere methoden</i>								
Schudden eieren	uitkomstsucces	(zeer) klein	geen	toename?	geen effect	groot	hoog	groot
Doorprikken eieren	uitkomstsucces	(zeer) klein	geen	toename?	geen effect	groot	hoog	groot
Behandelen eieren met poriënafsluitend middel	uitkomstsucces	(zeer) klein	geen	toename?	geen effect	groot	hoog	groot
Rapen eieren	uitkomstsucces	(zeer) klein	geen	toename?	geen effect	groot	hoog	groot
Eieren vertrappen	uitkomstsucces	(zeer) klein	geen	toename?	geen effect	groot	hoog	groot
Vangen en verplaatsen	-	geen	geen	toename	toename	groot	hoog	gering
Vangen en afmaken	overleving	afname	inspannings afhankelijk	afname	inspannings afhankelijk	groot	groot	gering
Afschot	overleving	afname	inspannings afhankelijk	afname	inspannings afhankelijk	groot	laag	groot?
<i>Alternatieve methoden</i>								
Beperken broedhabitat	aandeel populatie dat broedt	geen	afname?	geen effect	afname?	groot	hoog	groot
Onbereikbaar maken broedhabitat	aandeel populatie dat broedt	geen	afname?	geen effect	afname?	groot	hoog	groot
Beheer opgroeihabitat	overleving kuikens	geen	afname?	geen effect	afname?	groot	hoog	groot
Onbereikbaar maken opgroeihabitat	overleving kuikens	geen	afname?	afname?	afname?	groot	gering	groot
Aanpassen gewaskeuze / teeltwijze / oogstmethode	-	geen	afname?	geen	afname?	?	hoog?	geen
Niet bejagen vossen	uitkomstsucces, overleving	klein	groot	toename?	afname?	geen	geen	onbekend
Verjaging m.b.v. laser	-	geen	geen?	afname?	inspannings afhankelijk?	gering	gering	onbekend
Niets doen	-	toename	stabilisatie	toename	stabilisatie	geen	hoog	geen

Maatregelen aanbevelingen

- weerbaarstig probleem; efficiëntie reguliere maatregelen beperkt
- Belangrijk: verkenning mogelijkheden voor duurzame maatregelen
 - habitat en aanpassing agrarisch beheer (draagvlak)
- combinatie van maatregelen nodig, zowel duurzaam als direct
- gebiedsdekkende en provincie-overschrijdende schaal: samenwerking

Vogelbalans 2013

Thema Ganzen

Sovon

Aantalsschattingen
van broedende
ganzen in Nederland:
een evaluatie en
kwantificering van de
onzekerheidsmarges

Hans Schekkerman
Sovon-rapport 2012/34

Hans Schekkerman

Winterganzen

Invloed van veranderingen in beleid op winterganzen in de grensregio Duffelt/Ooijpolder

Berend Voslamber,
Loes van den Bremer,
Nicole Feige, Daniel Doer,
Jeroen Nienhuis & Julia Stahl

Sovon-rapport 2013/29

INTERREG
Deutschland
Nederland

Sovon

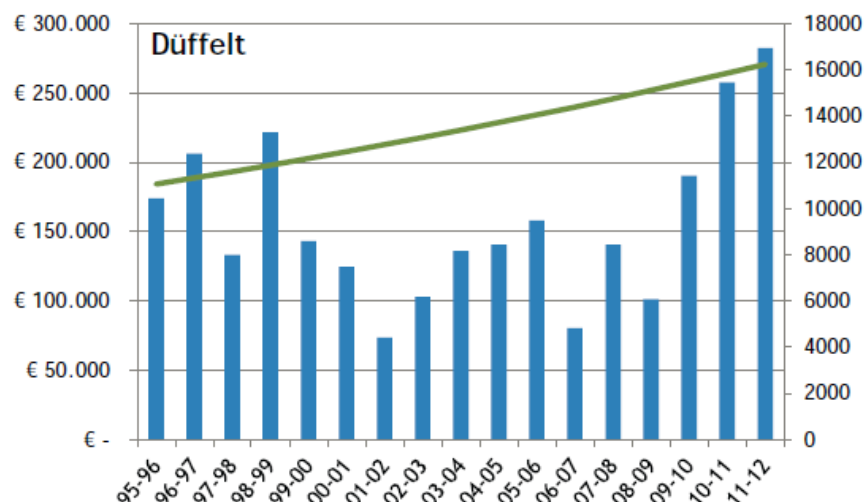
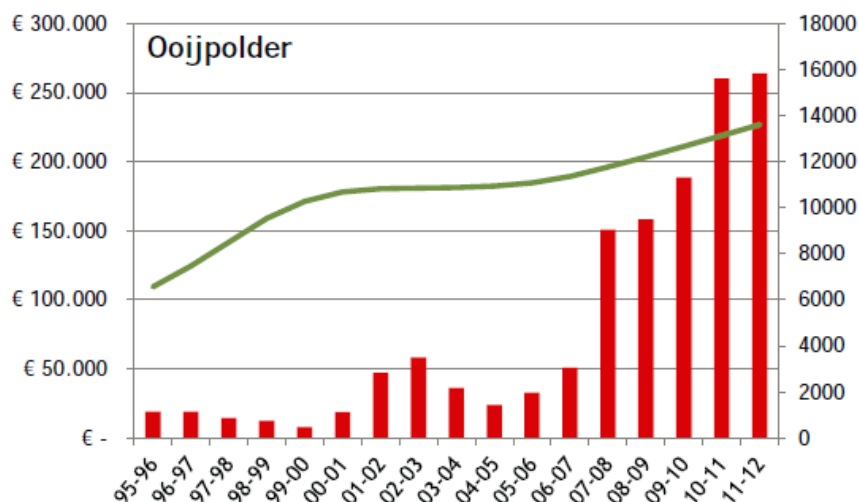
onderzoeksvragen

- Invloed van verschillend beleid in grensregio Duffelt/Ooijpolder op verspreidingsgedrag van ganzen
- Gevolgen van jacht en verjaging met ondersteunend afschot op verspreiding en gedrag van ganzen
- Effecten van beleid op schade

Resultaten habitatkeuze

- Jaren '90 effecten van jacht op verspreiding van ganzen (Wille 1999)
- 2011/12 (beleidskader Faunabeheer) duidelijke voorkeur voor Ooijpolder
- 88% van alle ganzen in opvanggebied
- Verstoringsgevoeligheid is afgenomen
- Echter: habitatkeuze gemotiveerd door kwaliteit van foerageergebied en ligging van slaappleatsen en niet door verjaging

Resultaten ganzenschade

Ooijpolder 2005/06 → 2011/12

Toename schadeuitkering met factor 8

Toename aantallen Kolgans met factor 1.2